

Relacja ks. kapelana AK Józefa Gorajka

Ks. prałat Józef Gorajek był od 1933 do 1936 r. kapelanem w stopniu kapitana 24. pułku ułanów w Kraśniku. W następnych latach, do wybuchu wojny był prefektem w Nałęczowie. Na początku września 1939 r. został zmobilizowany z przydziałem na kapelana wojskowego szpitala polowego. Pierwszy chrzest bojowy przeszedł podczas bombardowania Dębina przez Luftwaffe. Razem ze szpitalem szosą warszawską został skierowany przez Lublin, Chełm do Kowla i Włodzimierza Wołyńskiego. Kiedy bolszewicy zaatakowali ziemie polskie i zbliżali się do Włodzimierza, rozwiązano szpital. Ksiądz kapelan zaproponował swoim kolegom, lekarzom z Warszawy, gościnę w Nałęczowie, skąd po zorientowaniu się w sytuacji mieli wrócić do własnych domów. Jednak w drodze powrotnej w Krasnymstawie zostali wzięci przez bolszewików do niewoli. Ks. kapelan podczas przygotowań do transportu wziętych do niewoli oficerów i żołnierzy polskich skorzystał z zamieszania i zapadającego zmierzchu i ukrył się w pobliskim rowie. Po odjeździe pociągu udał się do swojego przyjaciela ks. Aleksandra Mszczuka w Krasnymstawie, skąd po dwóch tygodniach wrócił do Nałęczowa. Po latach nazwiska swoich kolegów lekarzy znalazł na listach ofiar Katynia.

Po zlikwidowaniu przez okupanta nauki w szkole, jako prefekt nie miał zajęcia, skorzystał więc z zaproszenia ks. prob. Ludwika Bernata i wyjechał do Wąwolnicy, gdzie pełnił obowiązki wikarego. Tam nawiązał kontakt z miejscową rejonową placówką AK, którą dowodził por. Edward Wrotniak, ps. „Weneda”. W ten sposób został kapelanem oddziału AK i przyjął ps. „Stańczyk”. Podczas pracy konspiracyjnej uczestniczył w odprawach oddziałów partyzanckich, zorganizował dla nich nabożeństwa, chował nocą poległych, pomagał rodzinom dotkniętym przez politykę eksterminacyjną okupanta, osobom „spalonym” wydawał metryki na nazwiska zmarłych i posługiwał się podpisem nieżyjącego ks. W. Kryckiego. Korzystali z tych metryk Polacy i Żydzi. Służyły one do wyrobienia „lewych” dokumentów.

Pewnego dnia, jak wspomina ks. Gorajek, zgłosiła się kobieta z kilkuletnim synem podając, że nazywa się Danuta Winnik, a jej syn ma na imię Eugeniusz. Jednocześnie zaznaczyła że są Żydami, uciekinierami z getta warszawskiego. Przedstawiła również metrykę i świadectwa chrztu dziecka z gorącą prośbą „niech ksiądz nas ratuje”. Mimo konsekwencji jakie groziły za pomoc Żydom, ks. Gorajek zaopiekował się nimi i umieścił na terenie parafii w rodzinie Kosików w Niezabitowie. Chłopca ks. Gorajek uczył religii w miejscowej szkole i przygotował do I komunii św. Matce z dzieckiem udało się szczęśliwie przetrwać okres okupacji i po zakończonej wojnie wyjechali do Argentyny.

Ks. kapelan kpt. Józef Gorajek za udział w kampanii wrześniowej i w ruchu oporu został odznaczony przez Ministerstwo Obrony Narodowej RP

w Londynie Medalem WP, Krzyżem AK 1939-45 i Złotym Krzyżem Zasługi z Mieczami.

Minęło 43 lata od chwili wyjazdu Winników, kiedy Eugeniusz przyjechał do ks. kanonika Jana Pęziola - proboszcza parafii w Wąwolnicy, w poszukiwaniu księdza, który pomógł przeżyć jemu i matce lata okupacji hitlerowskiej. Miał ze sobą, jako dokument z tamtych lat wspólne zdjęcie z księdzem i obrazek z okazji I Komunii św. Był szczęśliwy, że spotkał ks. Gorajka i mógł podziękować za pomoc. Dodał również że matka jego zmarła w Argentynie, a on przeniósł się do St. Zjednoczonych. Jego staraniem ks. Prałat otrzymał w listopadzie 1987 roku zaproszenie z Zarządu Organizacji Simon Wiesenthala Center Los Angeles Californi na wyjazd do Ameryki. Ks. Gorajek nie miał chęci wybrać się w tak daleką podróż, ale jak wspomina, ks. bp Bolesław Pylak przekonał go, że w imieniu tych Polaków i tych polskich księży, którzy z narażeniem życia pomagali Żydom w latach okupacji hitlerowskiej powinien pojechać i dać świadectwo prawdzie, która jest niejednokrotnie podważana. W dniu 10 kwietnia 1988 roku odbyła się uroczystość na dziedzińcu przed Mauzoleum Męczeństwa Żydów w Los Angeles i płytą z nazwami wszystkich obozów koncentracyjnych, w których ginęli Żydzi. W uroczystości tej wzięli m. in. udział: Zarząd Organizacji Wiesenthal, przedstawiciele Senatu Stanu California, ambasador Polski w USA, konsul amerykański w Jerozolimie, miejscowi notable, księża polscy i amerykańscy.

Przedstawiciel Zarządu Simon Wiesenthal Center z Los Angeles wręcza ks. Józefowi Gorajkowi dyplom za niesienie pomocy ludności żydowskiej. Z prawej ks. Gorajka stoi Eugeniusz Winnik

Podczas uroczystości głos zabrał ks. Gorajek w imieniu tych wszystkich Polaków, którzy nieśli pomoc Żydom, a na zakończenie zwrócił się do zebranych, aby każdy w ramach własnej religii pomodlił się w intencji męczenników i bohaterów - Żydów i Polaków. W ramach tych uroczystości wręczono również ks. prałatowi dyplom dziękczynny Zarządu Organizacji

Wiezenthal za czyn bohaterski i humanitarny niesienia pomocy ludności żydowskiej w czasie II wojny światowej, oraz uchwałę - podziękowanie za postawę humanitarną Senatu Stanu California. Oprócz tych wyróżnień ks. Gorajek posiada również medal Sprawiedliwy Wśród Narodów Świata.

Druga część uroczystości odbyta się w synagodze Valley Beth Shalom w Encino, w której uczestniczyło 1500 osób. W modlitwach szabatowych prowadzonych przez rabina H. Schulweise podkreślony został motyw ludzkiej godności, której bohaterem był ks. Józef Gorajek. Podczas tego nabożeństwa swoją historię z lat okupacji opowiedział Eugeniusz Winnik, a ks. Gorajek mówił o pomocy udzielanej przez Polaków Żydom w latach okupacji hitlerowskiej. Następnie odbyło się wzruszające spotkanie z uczestnikami nabożeństwa. Wielu z nich pochodziło z Polski i chciało podzielić się swoimi dramatycznymi przeżyciami z lat okupacji. W czasie pobytu w Stanach Zjednoczonych w dniach 10-27 kwietnia 1988 r. ks. Prałat wziął udział w licznych spotkaniach organizowanych przez Polonię i księży amerykańskich, oraz udzielał wywiadów dla prasy, radia i telewizji. Po raz drugi ks. Prałat przyjechał do Stanów Zjednoczonych na zaproszenie Cross College, które w dniu 27 kwietnia 1988 roku organizowało w swoim centrum w Worcester (Massachusetts) po raz dziewiąty doroczny dzień poświęcony problemom holocaustu. Przedmiotem wystąpienia ks. Gorajka była martyrologia Żydów i Polaków podczas II wojny światowej.

Opr. Czesław Dąbrowski

